

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Розглянуто теоретичні підходи до трактування соціальної політики у сучасних дослідженнях. Охарактеризовано підходи до розуміння змісту цього поняття. Метою статті є визначення сутнісних характеристик поняття «соціальна політика» та класифікація моделей соціальної політики. Застосовано теоретичні та прикладні дослідження для розгляду й узагальнення поняття соціальної політики, методичку системного аналізу для побудови типологічних групувань моделей соціальної політики. Згруповано підходи до розуміння суті соціальної політики та виокремлено основні – «діяльнісний», «інституційний», «системний». Систематизувавши викладені підходи, запропоновано авторське трактування змісту соціальної політики, в якому зміст соціальної політики проявляється не в функціонуванні установ, а у реалізації комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня розвитку суспільства через систему зазначених соціальних установ, у процесі яких формуються відносини між суб'єктами соціуму. Обґрунтовано і згруповано класифікацію моделей соціальної політики на основі системного підходу. Аналізуючи моделі соціальної політики виокремлено два діаметрально-протилежні типи – патерналістську та ринкову, решта видів – є проміжними, що тяжіють більшою мірою до тієї чи іншої. Виокремлено необхідність у розробці та побудові власної моделі соціальної політики. Для цього основними характеристиками нової моделі соціальної політики України мають стати: скорочення бідності та зміцнення позицій і ролі середнього класу; зміцнення конкурентоспроможності національної економіки на засадах інноваційної моделі розвитку і реалізація ефективної державної антикорупційної політики; випереджальне зростання рівня доходів громадян порівняно з інфляцією; скорочення фінансово незабезпечених пільг; збільшення рівня зайнятості населення та запобігання втраті кваліфікованих кадрів; поліпшення соціальної мобільності; поширення волонтерського руху.

Ключові слова: держава, соціальна політика, суспільство, населення, добробут.

ВСТУП

Постановка проблеми. Політика держави має величезний вплив на життя як окремої людини так і суспільства загалом. Особливе місце в державній політиці займає соціальна політика. Питання, пов'язані із розумінням сутності соціальної політики, взаємовідносин держави та суспільства, були та залишаються предметом уваги науковців різних часів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем соціальної політики присвячений цілий ряд наукових праць, зокрема науковців Н. Волгіна, М. Панченко, О. Крюкова, О. Оболенського, Г. Лопушняка, Т. Норкіна, З. Скарбун, Н. Тарханова, А. Сіленко та інших. Певний вклад у розробку проблеми внесли Г. Еспінг-Андерсон, Р.Титмус, М. Кшеужопольський, В. Гордін, Н. Фепніс, Т. Тілтон, В. Джордж, П. Відлінг, Р. Мішра, А. Шевчук.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є визначення сутнісних характеристик поняття «соціальна політика» та класифікація моделей соціальної політики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розуміння соціальної політики в економіках країн, що розвиваються, суттєво відрізняється, адже спроби її імплементації у цих системах не узгоджені в часі. Ще наприкінці 19 ст. – початку 20 ст. стало очевидним, що ринковий шлях розвитку слугує підвищенню рівня добробуту, однак державне втручання необхідне для захисту тих категорій та

верств населення, які не могли отримати переваги від ринкової економіки. Отже, на протигагу ідеям комодифікації, притаманним ринковим відносинам, все більшого значення набувають питання соціальних прав людини. Найбільшого розповсюдження отримало вчення про соціальну політику Г. Еспінга-Андерсона, адже на його думку «...визначальним критерієм соціальних прав повинна виступати межа, яка дозволяє людям унезалежнити їхні життєві стандарти від чисто ринкових сил» [1].

Короткий екскурс в історію виникнення соціальної політики висвітлює А. Варшней та відстежує її поступове поширення від країн Західної Європи наприкінці 19 ст. – початку 20 ст. до США, а згодом до країн, що розвиваються. Як зазначає науковець, головною метою соціальної політики на початкових етапах було подолання класових конфліктів між робітниками та індустріалістами, згодом наступними завданнями стали освіта та охорона здоров'я для малозабезпечених, виплати у зв'язку з безробіттям, хворобою та старістю [2].

Як зазначено у матеріалах міжнародної Конвенції про основні цілі та норми соціальної політики, метою соціальної політики повинно бути «...досягнення добробуту й розвитку населення, а також заохочення його прагнення до соціального прогресу». Нині існує низка підходів до розуміння змісту цього поняття, загалом, на нашу думку, можна виокремити наступні основні – «діяльнісний», «інституційний», «системний».

Прихильники «діялісного» підходу розглядають соціальну політику як сукупність певних дій суспільства, держави, спрямованих на підвищення

добробуту у всіх його проявах. Представниками цього підходу виступають Н. Волгін, М. Панченко, О. Крюков, О. Оболенський (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «соціальна політика» у сучасних дослідженнях

Автор	Зміст дефініції
Н. Волгін [3]	«...розподіл доходів, товарів, послуг, матеріальних і соціальних умов відтворення населення...обмеження масштабів абсолютної бідності, забезпечення нужденних джерелами існування, підтримка соціального здоров'я тощо»
М. Панченко [4]	«...обов'язковий елемент діяльності суспільства й держави, її найважливіша область, де конструюється бажаний стан соціальної сфери, що і виступає її основним об'єктом. Це діяльність з управління розвитком соціальної сфери та визначення пріоритетних напрямків її вдосконалювання з метою підвищення рівня життя всіх соціальних груп»
О. Крюков [5]	«...діяльність по управлінню соціальною сферою суспільства, забезпеченню матеріальних і культурних потреб його членів, регулюванню процесів соціальної диференціації суспільства, у тому числі доходів економічно активного населення і непрацевдатних громадян, що дозволяє кожному членові суспільства реалізовувати його найважливіші соціально-економічні права, насамперед право на рівень і якість життя, необхідні для нормального відтворення і розвитку особистості»
О. Оболенський [6]	«...комплекс соціально-економічних заходів держави, підприємств, установ, організацій, спрямований на послаблення нерівності в розподілі доходів і майна, на захист населення від безробіття, підвищення цін, знецінення трудових заощаджень та ін.»
Г. Лопушняк [7]	«...є складним соціальним інститутом, який містить такі елементи: систему установ та організацій держави, громадських організацій, політичних партій, об'єднань громадян та інших суб'єктів державної соціальної політики, правил взаємодії держави з економічними та соціальними агентами, процеси і процедури»
Т. Норкіна, З. Скарбун, Н. Тарханова [8]	«...система правових, організаційних, регулятивно-контрольних заходів держави з метою узгодження цілей соціального характеру із цілями економічного зростання»
А. Сіленко [9]	«...система взаємодії державної влади, що постійно оновлюється, недержавних структур, самої особистості щодо життєзабезпечення та розвитку людини»

Джерело: узагальнено автором

Інституційний підхід висвітлює у своєму науковому доробку Г. Лопушняк, який зазначає, що соціальна політика є соціальним інститутом. Т. Норкіна, З. Скарбун, Н. Тарханова, А. Сіленко пропонують системний підхід до розуміння змісту соціальної політики як системи відносин, що виникають між різними суб'єктами соціуму.

Кожен із зазначених підходів містить об'єктивні твердження, однак, на нашу думку, суть соціальної політики проявляється не в функціонуванні установ, а у реалізації комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня розвитку суспільства через систему зазначених соціальних установ, у процесі яких формуються відносини між суб'єктами соціуму.

Існують численні наукові дослідження щодо виокремлення тих чи інших моделей соціальної політики на основі різних ознак, згідно яких здійснюють класифікацію моделей соціальної політики (рис. 1).

Найбільшого розповсюдження отримали наукові розробки Г. Еспінг-Андерсона. Він класифікував соціальну політику на три типи:

1) ліберальна – у якій переважає допомога нужденним, незначні універсальні трансферти, або вузькі плани соціального страхування. За такої моделі допомоги надаються переважно громадянам з низькими доходами, представникам робочого класу та тим, хто перебуває на утриманні держави. Проведення соціальних реформ у такій системі суттєво узалежене від традицій та етико-трудових норм, обмеження

добробуту залежить від граничної схильності обирати між добробутом та працею, а виплати матеріальних допомог є низькими.

Держава може підтримувати ринок пасивно гарантуючи лише мінімум, або активно – підтримуючи приватні схеми соціального забезпечення. Така модель мінімізує декомодифікаційний ефект, розширює сферу соціальних прав, однак сприяє збільшенню розшарування населення, у якому можна виокремити полярні класи: перший – одержувачі державних допомог із відносно однаковим рівнем бідності, другий – більшість із ринково-диференційованим добробутом, яка є типовою для США, Канади та Австралії;

2) консервативна – ґрунтується на традиціях класових відмінностей, які зберігаються, тому відмінні права поширюються на різні класи. У такій моделі приватне страхування та соціальні виплати відіграють незначну роль, держава не бере на себе суттєвих обов'язків з перерозподілу доходів, а основна роль підтримки у разі реалізації соціальних ризиків для особи покладена на родину, зважаючи на сімейні та релігійні цінності, притаманні для таких держав історично. Програми соціального страхування зазвичай не включають непрацюючих дружин, виплати у зв'язку з материнством, доглядом за дитиною тощо, держава надає допомоги лише у тому випадку, коли можливості родини вже вичерпано. Ця модель розповсюджена у таких країнах як Австрія, Італія, Німеччина, Франція та інших;

Рис. 1. Класифікація моделей соціальної політики

3) соціально-демократична модель передбачає поширення принципів універсальності і декомодифікації соціальних прав не лише на малозабезпечені верстви населення, а на так званий «середній клас». У такій моделі проголошуються високі стандарти життя та добробуту, а не мінімальні, як у інших моделях. Соціальні права визнаються рівними як для низько кваліфікованих працівників, так і працівників із високим рівнем кваліфікації, усі мають змогу отримувати достойні виплати у разі реалізації соціального ризику, однак і всі відчувають обов'язок до необхідності сплати внесків. Людський добробут виноситься на новий рівень – «превентивної соціалізації», коли держава не очікує моменту зниження спроможності сім'ї підтримувати члена

роди, а підвищує рівень незалежності особи вчасною допомогою. Держава із такою моделлю соціальної політики гарантує підтримку дитинства, материнства та нужденних. Зазвичай така модель передбачає суттєве навантаження соціальних внесків та добре функціонує в умовах, де більшість населення зайнята в економіці, а частина, що перебуває на утриманні державних соціальних виплат, є незначною [1].

Загалом як зазначає науковець, жоден з трьох типів у чистому вигляді сьогодні не існує, однак елементи того чи іншого у більшій чи меншій мірі зустрічаються як у економіках добробуту так і в соціально-економічних системах країн, що розвиваються.

Р. Титмус в основу своєї класифікації соціальної

політики заклав ступінь інтеграції соціальної політики із економікою країни, таким чином виокремивши маргінальну модель соціальної політики – за якої соціальна політика практично відокремлена від економічної політики, а державне фінансування соціального захисту здійснюється на мінімальному рівні, мотиваційну – суть якої полягає в тому, що соціальна політика виступає лише додатком до економічної, та інституційно-дистрибутивну – сама соціальна політика є тісно інтегрованою із економічною політикою держави, а її метою є розподіл соціальних благ у суспільстві, із застосуванням економічних важелів [10].

На ролі держави, її внеску у здійсненні соціального захисту так чи інакше ґрунтується класифікація моделей соціальної політики низки таких науковців як В. Гордін, М. Кшеужопольський, Д. Тілтон, Н. Ферніс. Так, В. Гордін за спаданням ступеня державного втручання виокремлює патерналістську, шведську, загального добробуту, соціально-ринкову та суто ринкову моделі, відповідно найбільший ступінь державного втручання характерний для патерналістської моделі, а найменший – притаманний ринковій [11].

Хоча в основу поділу моделей соціальної політики запропонованих М. Кшеужопольським виокремлено суб'єкти надання соціального захисту населенню, однак запропонована ним класифікація по суті дуже нагадує попередню, де корпоративна модель передбачає надання соціальних допомог, безпосередньо пов'язаних із внесками з відповідних фондів; резидуальна модель – заснована на гарантуванні мінімального рівня доходів державою; рудиментарна – ґрунтується переважно на добродійності та діяльності неурядових організацій, а при опікунській держава гарантує по життєвій соціальний захист [12].

Т. Тілтон, Н. Ферніс відштовхуються у своїх дослідженнях від ролі держави у задоволенні потреб суспільств. Так, на їхню думку, існують такі типи моделей соціальної політики, як позитивна, що передбачає вирівнювання доходів протягом життя та перенесення тягаря з однієї особи на все суспільство (опікунська), модель соціальної безпеки гарантує мінімальний дохід всіх громадян (фактично це резидуальна), а модель суспільного добробуту ґрунтується на вирівнюванні соціально-економічних умов життя населення [13].

Дещо інший підхід простежується у працях В. Джорджа та П. Вільдінга, які основну відмінність в обранні державою тої чи іншої моделі соціальної політики поклали ідеологічні принципи. На думку цих науковців, можна розрізнити антиколективістську модель, що ґрунтується на ліберальних принципах, вимушену соціалістичну, для якої притаманний прагматизм у наданні соціальних послуг, модель фабіанського соціалізму, в основу якої покладено принципи економічної рівності та демократії, а також марксистську, засновану на егалітарному принципі розподілу суспільних благ [14].

За принципом фінансування соціальних заходів Р. Мішра виокремлює залишкову, інституційну та соціалістичну моделі. Відповідно при залишковій

моделі соціальної політики витрати на соціальний захист населення здійснюються за залишковим принципом, тобто в межах наявних коштів. За умов інституційної моделі передбачено створення соціальних інститутів, діяльність яких безпосередньо пов'язана із наданням соціального захисту та, відповідно, з акумуляцією коштів на соціальні заходи. Соціалістична модель передбачає фінансування соціальних заходів на максимально-можливому рівні для забезпечення високого рівня добробуту громадян [15].

А. Шевчук моделі соціальної політики групує за географічною ознакою, тобто фактично за приналежністю країн до того чи іншого типу моделей соціальної політики. Зокрема, науковець характеризує континентальну німецьку модель як таку, що «...ґрунтується на розгалужених схемах соціального страхування, спрямованих на забезпечення зайнятості працездатного населення»; південноєвропейська, на її думку, «спирається на роль сім'ї»; британська – заснована на синтезі універсальних та ринкових принципів; скандинавська, яка передбачає загальне залучення розвинутої системи соціального захисту та високий рівень соціального забезпечення [16].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукові досягнення сьогодення у сфері соціальної політики дозволяють виокремлювати численні моделі, притаманні різним країнам. В основу диференціації покладено переважно участь держави у забезпеченні соціальних потреб населення та, відповідно, частку державного фінансування соціального захисту населення, а також рівень забезпечення добробуту в суспільстві.

Аналізуючи вище згадані моделі соціальної політики, можна засвідчити два діаметрально-протилежні типи – патерналістську та ринкову, решта видів – є проміжними, що тяжіють більшою мірою до тієї чи іншої.

Свого часу Українській РСР була притаманна патерналістська модель соціальної політики, проте згодом із розпадом Радянського Союзу та імплементацією ринкових механізмів впроваджено ринкову модель, однак руйнування старої системи відбулося швидше, ніж конструювання нової, таким чином роль держави у забезпеченні соціальної сфери зводиться практично нанівець, однак ринкові механізми саморегулювання не реалізувалися на достатньому рівні, а перебуваючи в зародковому стані, не змогли компенсувати відсутність державного регулювання соціального життя суспільства.

У преамбулі Європейської соціальної хартії зазначено, що метою соціальної політики є забезпечення соціальних прав «...з метою підвищення життєвого рівня та соціального добробуту...населення» [17].

Подальші наукові дослідження повинні стосуватися розробки та побудови власної моделі соціальної політики. У процесі її реалізації необхідно використовувати досвід зарубіжних країн. При цьому Україна, запозичуючи кращі світові надбання, повинна

побудувати свою модель соціальної політики. Для цього основними характеристиками нової моделі соціальної політики України мають стати: скорочення бідності та зміцнення позицій і ролі середнього класу; зміцнення конкурентоспроможності національної економіки на засадах інноваційної моделі розвитку і реалізація ефективної державної антикорупційної

політики; випереджальне зростання рівня доходів громадян порівняно з інфляцією; скорочення фінансово незабезпечених пільг; збільшення рівня зайнятості населення та запобігання втраті кваліфікованих кадрів; поліпшення соціальної мобільності; поширення волонтерського руху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Esping-Andersen G. Three Worlds of Welfare Capitalism, London / Gosta Esping-Andersen. – New Jersey: Princeton University Press, 1990. – 33 p.
2. Varshney A. Social policy, conflict and horizontal integration [E-resource] / A. Varshney // «New Frontiers of Social Policy», Arusha Conference (December 12-15, 2005).
3. Социальная политика / под ред. Н. А. Волгина. – М.: Экзамен, 2002. – 682 с.
4. Панченко М. Соціальна сфера і соціальна політика та їх співвідношення в аспекті державного управління соціальною сферою / М. Панченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_5/Panchenko.pdf.
5. Крюков О. І. Соціальна політика як необхідна умова функціонування соціальної держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/1/04.pdf>.
6. Державне управління та державна служба. Словник-довідник / Уклад. О. Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2005. – 478 с.
7. Лопушняк Г. С. Інституційне забезпечення державної соціальної політики: теоретико-проблемні аспекти / Г. С. Лопушняк // Теорія та історія державного управління. Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – №2(40). – С. 6.
8. Норкіна Т. П. Соціальна політика та якість життя населення / Т. П. Норкіна, З. О. Скарбун, Н. О. Тарханова // Економіка будівництва міського господарства. – 2010. – №1 – С. 33-38.
9. Сіленко А. Соціальна політика та її пріоритети у перехідному суспільстві / А. Сіленко // Людина і політика. – 2003. – № 1. – С. 118-128.
10. Titmuss R. Social Policy / R. Titmuss. – London: Allen&Unwin, 1974. – 218 p.
11. Управление социальной сферой / под. ред. В. Э. Гордина. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского государственного университета экономики и финансов, 1988. – С. 12-19.
12. Ksiezopolski M. Modele polityki społecznej / M. Ksiezopolski. – Warszawa, 2001.
13. Furnis N. The Case of the Welfare State / N. Furnis, T. Tilton. – Blomington University Press, 1977.
14. George V. Ideology and Social Welfare / V. George, P. Wilding. – London: Routledge, 1985. – 172 p.
15. Mishra R. Society and Social Policy. 2-nd Ed. / R. Mishra – London: MacMillan, 1981. – P. 101-134.
16. Шевчук А. П. Формування моделей соціальної політики, як складова державного управління в соціально-економічній сфері / А. П. Шевчук // Університетські наукові записки, 2006. – №2 (18). – С. 310-317.
17. Рада Європи. Хартія. Міжнародний документ. Європейська соціальна хартія (переглянута) (ETS N 163) (укр/рос): від 03.05.1996 р. № ETS №163, ратифікація від 14.09.2006 р. на підставі 137-16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062.

Подлинная Радмила Петровна

К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ В СФЕРЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ

Рассмотрены теоретические подходы к трактовке социальной политики в современных исследованиях. Охарактеризованы подходы к пониманию содержания этого понятия. Целью статьи является определение существенных характеристик понятия «социальная политика» и классификация моделей социальной политики. Применены теоретические и прикладные исследования для рассмотрения и обобщения понятия социальной политики, методика системного анализа для построения типологических группам моделей социальной политики. Сгруппированы подходы к пониманию сути социальной политики и выделены основные - «деятельностный», «институциональный», «системный». Систематизированы изложенные подходы, предложена авторская трактовка содержания социальной политики, в котором содержание социальной политики проявляется не в функционировании учреждений, а в реализации комплекса мер, направленных на повышение уровня развития общества через систему указанных социальных учреждений, в процессе которых формируются отношения между субъектами социума. Обосновано и сгруппировано классификацию моделей социальной политики на основе системного подхода. Анализируя модели социальной политики выделены два диаметрально-противоположные типы - патерналистскую и рыночную, другие виды являются промежуточными, тяготеющих в большей степени к той или другой. Выделена необходимость в разработке и построении собственной модели социальной политики. Для этого основными характеристиками новой модели социальной политики Украины должны стать: сокращение бедности и укрепления позиций и роли среднего класса; укрепление конкурентоспособности национальной экономики на основе инновационной модели развития и реализация эффективной государственной антикоррупционной политики; опережающий рост уровня доходов граждан по

сравнению с инфляцией; сокращение финансово необеспеченных льгот; повышение уровня занятости населения и предотвращения потери квалифицированных кадров; улучшение социальной мобильности; распространение волонтерского движения.

Ключевые слова: государство, социальная политика, общество, население, благосостояние.

Pidlypna R.

THE ISSUE OF FORMATION OF PUBLIC POLICY IN SOCIAL PROTECTION AREA

Theoretical approaches to the interpretation of social policy in contemporary research have been considered. Approaches to understanding the meaning of this term have been characterized. The aim of the article is to determine the essential characteristics of the concept of «social policy» and classification of social policy models. Theoretical and applied research has been applied to review and summarize the concept of social policy, system analysis method has been applied to construct typological groupings of social policy models. Approaches to understanding of social policy have been grouped and key ones - «activity», «institutional», «system»- have been singled out. Having organized proposed approaches, author's interpretation of the content of social policy has been suggested, in which the content of social policy is manifested not in the functioning of institutions, but the implementation of measures to enhance the development of society through these social institutions, in the process of which the relations between the subjects of society are formed. Classification of models of social policy based on a systematic approach has been grounded and grouped. Analyzing the models of social policy, two diametrically opposite types have been singled out - paternalistic and market, other types are intermediate tending more to one or the other type. The necessity to design and build our own model of social policy has been determined. To do this, the main characteristics of the new model of Social Policy of Ukraine should be: poverty reduction and strengthening of the position and role of the middle class; strengthening of the competitiveness of the national economy based on innovation model of development and implementation of effective state anti-corruption policy; the accelerated growth of income compared to inflation; reducing of unsecured financial benefits; increase of employment level and prevention of qualified personnel loss; improving social mobility; the spread of voluntary movement.

Key words: state, social policy, community, population, welfare.

Одержано 05.04.2015 р.

УДК 330.322.012

Попадинець Василь Васильович,
магістрант факультету міжнародних відносин і країнознавства,
Університет Росток, Німеччина

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Інвестиційний клімат в Україні, як в регіональному, так і в глобальному порівнянні, слабкий і потребує значного поліпшення в багатьох сферах. У статті досліджено і теоретично узагальнено термін «інвестиційний клімат», як складової інвестиційної привабливості економіки країни. Визначено основні параметри, котрі впливають на привабливість інвестиційного клімату національної економіки. Використано методи: узагальнення, порівняльного аналізу, економіко-статистичний. Мета статті полягає в детальному аналізі інвестиційного клімату України згідно Індексу глобальної конкурентоспроможності, визначенні і обґрунтуванні конкретних проблемних областей та секцій і наданні можливих рекомендацій щодо покращення інвестиційного клімату в Україні. Результати дослідження дозволили виділити ряд чинників, які гальмують економічний розвиток і створюють непривабливий інвестиційний клімат. При цьому було використано дані Світового банку щодо розвитку ВВП України з 1991 року і по 2013 рік. Обґрунтовано, що однією із найпроблемніших сфер є боротьба з корупцією. По цьому напрямку, в глобальних рейтингах, країна знаходиться в аутсайдерах. Як не менш важливі чинники погіршення інвестиційної привабливості національної економіки визначено надмірну регуляцію і втручання держави в економічну діяльність суб'єктів господарювання. При цьому було вказано на недостатнє реформування даної сфери і надано ряд рекомендацій щодо її модернізації. Проаналізовано стан системи юстиції і дотримання прав економічних суб'єктів. Крім того було розглянуто недостатньо прозору і стійку фінансову систему України, як складову розвитку економіки. Практична значущість статті полягає в обґрунтуванні, що для покращення інвестиційного клімату потрібний комплексний підхід, який включає в себе реформування державного оподаткування, дерегуляцію і лібералізацію для учасників ринку, протидію корупції, створення правової держави і покращення фінансового ринку України. Перспектива подальших досліджень полягає в більш детальному аналізі найважливіших проблемних чинників формування інвестиційного клімату в Україні.

Ключові слова: інвестиційний клімат, міжнародна конкуренція, конкурентоспроможність, дерегуляція, лібералізація, реформування.